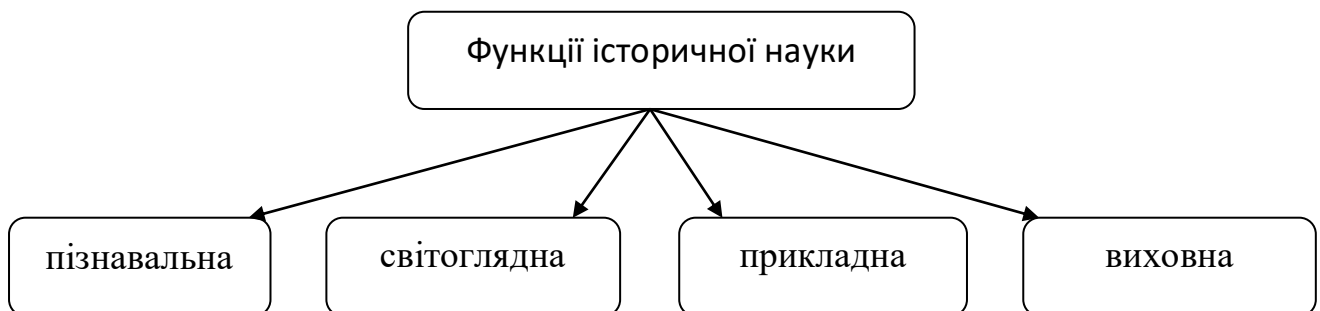

Тема 1. Вступ до історії України.

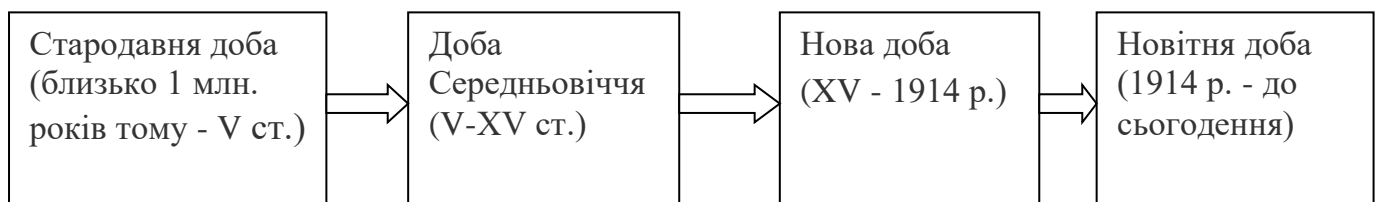

Історія — це наука про закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах.

Предметом навчального курсу «Історія України» є наука про появу людей на території сучасної України, їх розселення та спосіб життя, етногенез українського народу, його стосунки з іншими народами, матеріальний та духовний розвиток, боротьбу за свою незалежність.

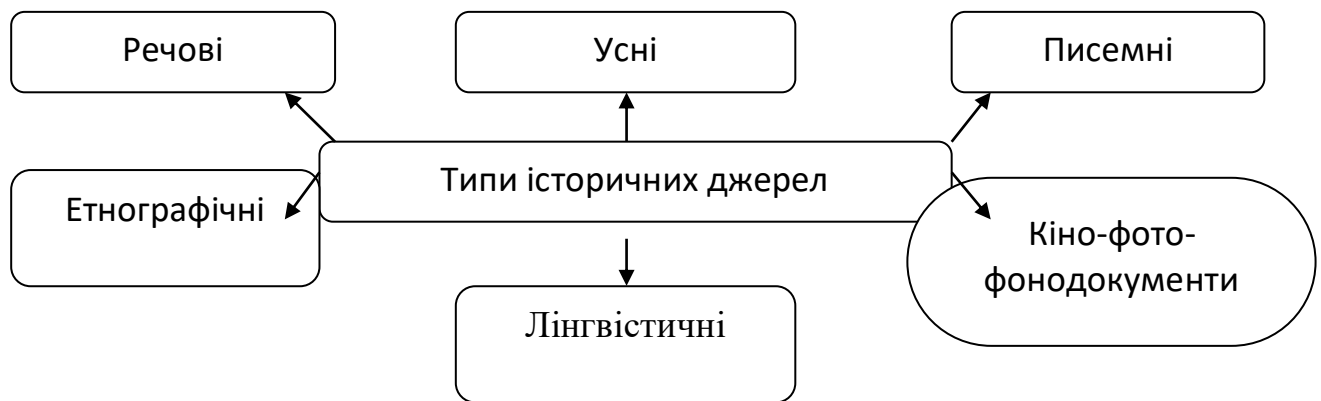
Періодизація історії України:

- Стародавня історія – 1 млн. років тому - IX ст.
- Княжа доба. Київська Русь, Галицько-Волинська держава – IX – 40-ві рр. XIV ст.
- Литовсько-польська доба – 40-ві рр. XIV ст. – 1648 р.
- Українська козацька держава 1648 – кінець XVIII ст.
- Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій – кінець XVIII ст. – 1917 р.
- Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.
- Україна в радянську добу 1921-1991рр.
- Україна в умовах незалежності з серпня 1991 р.

Історіографія (з грець. — опис історії) — дисципліна, що вивчає історію історичної науки; наука про те, як виникла і розвивалась історична думка, процес нагромадження історичних знань.

Історичні джерела – будь-які засоби інформації, що безпосередньо відображають історичний процес і дають можливість вивчати минуле людського суспільства.

Тема 2. Стародавня історія України

Археологічна культура – сукупність схожих археологічних пам’яток, які належать до однієї доби, займають певну територію, мають спільні ознаки.

Стоянка в археології — короткочасне поселення мисливців палеоліту і мезоліту, а також місце зимового перебування кочових скотарів. Термін «стоянка» запроваджений на рубежі XIX - XX ст.

<i>Період, дати, племена</i>	<i>Характеристика господарства</i>	<i>Суспільна організація та духовне життя</i>	<i>Розселення по території України</i>
Ранній палеоліт (1 млн. р. тому –	Вели рухливе життя. Займалися збиранням плодів, ягід, їстівних коренів та полюванням на тварин. Знаряддя праці: загострені палиці, ручні рубила (виготовлялося шляхом оббивання кам’яної заготовки з двох боків)	Архантропи жили невеликими групами, що утворювали первісне людське стадо (перша форма організації, яка базувалася на основі кровно родинних стосунків)	Прийшли з Передньої Азії через Балкани і Центральну Європу. Стоянка біля с. Королеве (Закарпаття)
Середній палеоліт (150 тис. р. до н.е. – 35 тис. р. до н.е.)	Наступ льодовика. Господарство базується на полюванні. Боротьба за існування змусила людину виготовляти одяг із шкур тварин, заселяти печери, будувати житла, добувати вогонь. З’являються списи та скребла.	Неандертальці – невисокі на зріст, мали пряму ходу і сильно розвинені м’язи. Зароджується мова, виникає родовий лад. Поява мистецтва.	Печера Киїк-Коба в Криму.

<p>Пізній палеоліт</p> <p>(35 тис. р. до н.е. - 11 тис. р. до н.е.)</p>	<p>Загінне полювання: на північному заході – на мамонтів; на південному сході на бізонів. Обробляли креміль, кістку, ріг, каміння. Виготовляють різці, ножеподібні пластини, дротики, шила, голки (майже 100 типів знарядь праці). Будують землянки та напівземлянки.</p>	<p>Кроманьйонці («homo sapiens»). Формується родова організація суспільства, виникає матриархат. З'являються перші релігійні вірування: тотемізм, анімізм, фетишизм, магія.</p>	<p>Понад 800 пам'яток. Мізинська стоянка на Чернігівщині ; Кирилівська стоянка – Київ; Межиріч – на р.Рось</p>
<p>Мезоліт</p> <p>(10 тис. р. до н.е. - 6 тис. р. до н.е.)</p>	<p>Відступ льодовика. Потепління. Винахід лука і стріл. Розвиток рибальства (гачки, сітки з поплавками, блешні, загородки, плоти). Зменшуються, стають зручнішими та ефективними знаряддя праці: долото, сокира, кінжал, спис. Людина приручила собаку, свиню.</p>	<p>Багатолюдні мисливські колективи розпадаються. Сім'я стає парною.</p>	<p>Майже 1000 відомих пам'яток. Чернігівщина , Одещина, Крим.</p>
<p>Неоліт (6 тис. р. до н.е. - 4 тис. р. до н.е.)</p>	<p>Неолітична революція – перехід від привласнювального до відтворюючого господарства. Поява землеробства та скотарства. Винайдення керамічного посуду. Зародження ремесла: гончарство, ткацтво, прядіння. Винайдено шліфування, пиляння, свердління.</p>	<p>Перехід до осілого способу життя. Племена організація суспільства, зародження інститутів родової влади.</p>	<p>Майже 500 пам'яток. Кам'яна Могила поблизу Мелітополя, Ізюмська на Харківщині.</p>

<p style="text-align: center;">Енеоліт</p> <p style="text-align: center;">(4 тис. р. до н.е. - 3 тис. р. до н.е.)</p>	<p>Поряд з кам'яними почали виробляти знаряддя праці з міді. Трипільська культура. Перехід від мотичного до орного землеробства з використанням рала та тяглової сили. Сіяли пшеницю, ячмінь, просо. Розводили дрібну рогату худобу, коней, свиней. Вироби з дерева, кременю, кістки, рогу, міді. Прядіння, ткацтво, гончарство. Збиральництво, рибальство.</p>	<p>Великі поселення площею до 100 га, з населенням до 50 тис. Релігійні вірування пов'язані з культами природи. Богиня родючості – Велика Матір. Поява жіночих статуеток, зображення сонця, місяця, води, тварин.</p>	<p>С.Трипілья на Київщині (відкрив у 1893р. В.Хвойка). Правобережна Україна (межиріччя Дніпра і Дністра)</p>
<p style="text-align: center;">Бронзовий вік</p> <p style="text-align: center;">(II – I тис. до н.е.)</p>	<p>Сплав міді з оловом. Металургійне виробництво. Перший великий суспільний поділ праці – відокремлення скотарства від землеробства. Поява кочового скотарства, розвиток орного землеробства з використанням тяглової сили.</p>	<p>Перехід від матриархату до патріархату. Рід складався з ряду сімей. Війни за ради територій, грабежу, рабів. Первісне суспільство вступило в період розкладу: поява приватної власності та майнової нерівності.</p>	<p>Степ – Причорномор'яНадазов'є; Лісостеп - Чернігівська, Сумська, Запорізька обл. Полісся – біля Прип'яті.</p>

<p>Ранній залізний вік (I тис. до н.е.)</p>	<p>У VIII – VII ст. до н.е. видобування заліза й виготовлення з нього знарядь праці, зброї та побутових речей було добре засвоєно. Це підвищило продуктивність усіх галузей господарства. Війна – одне з головних занять.</p>	<p>Зростає майнова нерівність. Окрема сім'я ставала господарською одиницею суспільства. Родова община перетворюється на сусідську, територіальну. Окремі племена об'єднувалися в союзи. Зароджується державність. Кочовики — люди, племена і народи, що з економічних, традиційно-культурних або інших причин не мають постійного нерухомого житла і переміщуються з одного місця на інше</p>	<p>Різка зміна клімату привела до значних міграційних процесів</p>
<p>Кімерійці (IX – VII ст. до н.е.)</p>	<p>Кочове скотарство. Військові походи. Розведення коней. Виплавляли з болотяної руди залізо. Виготовляли зброю: лук і стріли, мечі та кинджали, молоти і булави. Упряж для коней. Прикраси.</p>	<p>Мали своїх царів. Здійснювали військові походи в Малу Азію.</p>	<p>Займали територію між Доном та Дунаєм.</p>

Скіфи (VII - III ст. до н.е.)	Скіфи-кочівники та царські скіфи – кочове скотарство і військові походи; скіфи-орачі і скіфи-землероби – зернове землеробство. Обробка заліза і деревини. Виробництво зброї: лук і стріли, меч-акинак, кинджал, дротики, списи, бойові сокири. Золоті та срібні прикраси.	Утворили рабовласницьку державу – Велику Скіфію. Скіфські кургани (поховання у формі штучно утвореного земляного насипу): Гайманова могила та Солоха на Запоріжжі, Товста могила та Чортомлик на Дніпропетровщині. Віра в існування різних божеств: Апі – богиня землі, Арей – бог війни. «Звіриний стиль» в образотворчому мистецтві. Золота пектораль.	Північне Причорномор'я: від Дунаю до Дону.
Сармати	Скотарство. Ремесла: ковальське, шкіряне, бронзоливарне, деревообробне. Військові походи. Зброя: лук і стріли, меч, спис.	Пережитки матріархату. Рабство. Релігія: поклонялися богині родючості, культ сонця, коня, меча.	Північне Причорномор'я

<p style="text-align: center;">Античні міста-колонії (VII ст. до н.е. – III ст. н.е.)</p>	<p>«Велика Грецька колонізація» була спричинена демографічним вибухом, нестачею землі, пошуком нових джерел сировини та продовольства. Розвивалось виробництво зерна, садівництво, виноградарство, скотарство. Промисли: рибальство, мисливство. Ремесла: виготовлення металевих знарядь праці та зброї, гончарство, ювелірна справа, будівельна справа. Торгівля (власні монети – дельфіни, пізніше круглі з бронзи, срібла, золота)</p>	<p>Рабовласницькі держави-республіки демократичні чи аристократичні. Верховна влада належала народним зборам; виконавча – обраним колегіям. Розвивалась освіта і спорт, наука та мистецтво. Поклонялись давньогрецьким богам. Боспорське царство, що виникло 480 р. до н. е., проіснувало до к. IV ст. до н. е</p>	<p>Північне Причорно-мор'я та Крим. Ольвія (Миколаїв) Херсонес (Севастополь), Тіра (Білгород-Дністровський), Керкінітіда (Євпаторія). Пантікапей (Керч) – столиця Боспорського царства.</p>
<p style="text-align: center;">Давні слов'яни</p>	<p>Землеробство (яровина та озимина; перелогова система); осіле скотарство; мисливство, рибальство, бортництво. Ремесла: ливарна справа, ковальство, ювелірна справа, ліпна кераміка. Торгівля.</p> <p>Поселення на невеликій відстані на південних схилах річок. Землянки чи напівземлянки.</p>	<p>Перші писемні згадки в працях римських та візантійських істориків I-II ст. н. е. під назвами венеди, анти, склав'яни. Жили племенами, що їх очолювали обрані громадою вожді. Об'єднувались у великі військові союзи. Будують укріплені поселення – городища. Релігія – язичництво. Культ померлих предків</p>	<p>Формувалися протягом 2-1 тис. до н.е. на території від Одри до Дніпра Велике розселення слов'ян (5-7 ст.) відбулося в процесі Великого переселення народів.</p>

Браслет із меандровим орнаментом. Мізинська стоянка

Кераміка трипільської культури (орнаментована кераміка)

Збруцький ідол

Золота пектораль з кургану Товста Могила. 4 ст. до н. е.

Золотий гребінь з кургану Солоха. Кінець 5 - початок 4 ст.

Т

Херсонес Таврійський. 5 ст до н.е.- 6 ст. н.е. Сучасний вигляд